

Frank Cimatú

Incestina at Iba pang Tula

Pagliliyab

Tulad ng minsang naipalabas sa Luneta
Sa harap ng pwesto ni Aling Nidang magbabalut
Nang isang dalaga ang naligo sa gas
At sinilaban ang sarili.
Ngunit bago rito'y namigay muna ng mga polyeto
Na nagpapaliwanag sa gagawin
Na siyang ginawang pambalot ni Aling Nida;
Na siyang naging pases
Sa sineng paulit-ulit na lumalabas
Sa likod ng utak:
Malapit sa sementong mundo
Na nakalimutang uminog,
Sa harap ng matandang tindera,
Nagsalita ang dalagang nakasutana ng kahel.
Nagsalita ang apoy
Tulad ng Diyos sa harap ni Moses.
"Baba," ang isinagaw niya.
"Akala ko naman kung anong baba ang sinigaw,"
Naala ni Aling Nida.
Di ko na sinabi na ang "baba" ay "B'abba" o "Ama"
Sa wikang sintanda ni Hesus

At hindi lamang kaputol ng salitang “babalikan”
O “babayaran,” halimbawa.
At paano mo ipapaliwanag
Kung sa Luneta ni Aling Nida, laging kaharap
Ang mundo:
Sa kaliwa, mga bagansiya;
Sa kanan, basurahan
Sa Ermita, mga babaeng naghahangad
Ng katawang banyaga;
Sa may embassy, pila ng mga naghahangad
Ng kanilang visa.
Sa silangan, isang pagliliyab
Tulad ng nagpapadarang kay Aling Nida
Na nagtitinda ng balut hanggang nakakayanan
B’abalik na b’abalik
Hanggang hindi nab’abbayaran
Ng buhay ang kabuhayan.

Nang unang lumabas ang pangalan ni Nita Balibalita na isa sa mga namatay sa Wowowee stampede, ang unang pumasok sa utak ko ay “Nabola na naman ang media.” Ang scenario na ito ang na-imagine ko “Ano pong pangalan nitong babaeng namatay?” at ang sagot naman ay “Nita.” “Ano hong apelyido?” “Balibalita’y iyon daw.” “Ano ho?” “Balibalita.” Kasi may isang biktima rin na lumabas sa isang pahayagan na “Book” pero sa mga ibang pahayagan ay “Buok.” Nang ginawan ng *Inquirer* ang buhay ni Nita Balibalita, doon lang ako naniwalang apelyido nga niya ito, at isang araw ay naisulat ko ito.

Si Nita Balibalita

Balibalita si Nita,
Isa sa pitumpu’t isa.
Nita Balibalita
Taga-Marikina.

Bumale ang asawa
(Na di naman daw asawa).
Hindi bale, bumale ang asawa
Ng P200 para kay Nita

Panghapunan sana nila
Ng buong pamilya.
Pero pinambaon na
Ni Nita sa Ultra.

Magiging bahay at lupa
Ang pambaon kay Nita.
O dagdag P100 pa
Kung may pampatawa.

Alam na ni Nita
Ang gagawin sa Ultra.
Kung tama ang hinala,
Tumalon na lang bigla.

Maging **Biga-10** kaya
At makinig sa masa
Kung ano ang tama
Sa **Bayong o Pera**.

Nakapasok na sa Ultra
Si Nita Balibalita
Nang nagkagulo bigla.
Naging dagat ang masa

At nahagip si Nita;
Nabuwag ang pila
At naulanan ng paa
Si Nita Balibalita.

Si Nita Balibalita,
31 gulang, taga-Marikina.
15 taon nang “mag-asawa”
At apat ang anak niya.

Balibalita si Nita.
P200 niya’y naging laksa.
Biskwit, kape’t ataul kasama
Sa napanalunan niya.

Batang Recto

Bukas makalawa, baka anino ko lang ang makakakilala
Sa akin. Kamay sa bulsa, gagayahin ko ngayon ang tayo
Ng mga nagdaraang estudyante. Maliban doon, wala.
Hindi ko pa mabasa ang mga tinitindang diyaryo.
Hindi pa nga sa akin ang ngiti ko kung minsan,
Hatid ng pandikit na nagpapalipad ng pangitain.
Minsa'y may karismatik na gusto akong pangaralan.
Kung may ituturo man kayo, sabi ko, ay itinuro na sa akin
Ng tulay papasok sa damdamin at eskinitang dinudumog
Ng pagkatao patungo sa langit na itinatarak sa dugo.
Maliban doon, wala. Daig ko pa ang naglalakad na tulog
At siya'y nagigising. Minsan sa aking paghihingalo,
Pati anino ko'y napagkakamalang isang asong ligaw,
Tapat lamang sa akin hanggang ako'y tapat sa araw.

Sandaang Hakbang Papuntang Malakanyang

Sandaang	Muwang!"
Hakbang	Nang
Papuntang	Biglang
Malakanyang,	Naalalang
Dala'ng	Naiwang
Nakabulang	Nakasalang
Kartolinang	Ang
Nakapinta'ng	Sinigang.
"Pamahalaang	Sandaang
Suwapang,	Hakbang
Kinawawa'ng	Pahalang
Bayang	Habang
Walang	Nakikipilang
Kamuwang-	Makausisa'ng

Manang
Nang
Bang!
Bang!
Bang!
Nakitang
Parang
Umilandang
Ang
Ilang
Kasamang
Hinahambalang
Ang
Isang
Awayang
Iisa'ng
Nakakalamang.
Ilang
Rumaragasang
Kapulisang
Sindarang
Ang
Pulutang
Maanghang,
Pinagbabatuta'ng
Magsasakang
Nakadala'ng
Sundang.
Nagbubulagang
Peryodistang
Walang
Kinikilingang
Kumikinang
Hanggang

Walang
Itinitimbang.
Ang
Kasamang
Kabataang
Pinunta'ng
Sasakyang
Nagwawangwang,
Nagsisigawang:
"Tang
Inang ..."
Pinompiyang
Habang
Ginigisa'ng
Paratang.
Nanghihinayang
Ang
Makatang
Walang
Natadyakang
Makapangyarihang
Sakang.
Walang
Kaganang-
Ganang
Nakiangklang
Papuntang
Alabang
Hanggang
Maabutang
Inuwang
Sinigang
Nagmistulang
Kamanyang.

Incestina

Matagal na sa akin itong notbuk
Na may mestisang artista sa harap;
Arnibal ang ngiti, kahit noo'y isa nang ina,
Politiko ang asawa at may tatlong anak.
Inilapat ko sa kanyang nag-aanyayang mata
Ang malinaw na *iskatsteyp* ang salitang "Incest."

Ginamit ko kasi ito nang dumami ang incest
Sa amin at kailangan ko ang hiwalay na notbuk
Para sa saliksik. At para mailayo sa mata
Ng ibang mga balita. Nakatala rito ang mga iniharap
Na kaso laban sa mga ama't tiyuhin at Lolo ng mga anak.
Wala ritong kaso ng anak laban sa ina.

Kahit may napanood ako noon tungkol sa ina
Na nahiwalay sa anak at di alam na incest
Ang nangyari. Pero alam mo ang sarili mong anak
Kung nakaharap, ayon sa saliksik dito sa notbuk.
Maging sa ibang mga hayop, kapag anak na ang nakaharap
Ay parang maasiwa at ililingid ang nagbabagang mga mata.

Sa korte, hindi magkakatinginan ang mga mata
Pero parang sibat ang mga salita. "Tangina,"
Sabi ng Lola sa anak na ama at siyang humaharap
Na ina. "Tangina mo!" "Ang kampiyan sa incest
Ay batay sa dangal at hindi sa dugo," nakatala sa aking notbuk,
Sa desisyon ng isang huwes sa kaso ng amang sinaksak ng anak.

Naalimpungan ako at inakalang asawa ko ang anak
Ko sa tabi," sabi ng ama kay Mayora. "Tingnan mo ako sa mata,"
Sagot niya. "Tulog ka nang gumahasa?" Ang mga kaso sa notbuk,
Karamihan ay nagtrabaho sa abroad ang mga ina.
Sinasabi din na wala daw sa kultura natin ang incest
At dahil sa globalisasyon ay naging isyung mahirap iharap.

Ngunit tingnan mo itong kaso ng artista sa harap.
Nalulong sa drugs ang asawa, pati anak
Ay pinagtripan. Pero di mo marinig ang incest
Sa mga pahayagan at sa mga nagbubulagang mata
Hanggang tumalon sa ikapitong palapag ang ina
Na siyang nakangiti ngayon sa aking notbuk.

Hindi ko na kayang maharap itong mga matang malungkot.
Minsan sa isang kasalan, nakita ko ang anak na isa na ring ina.
Mabuti't di nag-artista't baka maging cover ng bagong "Incest Notbuk."

Dalawang Sestina para sa mga Notbuk: Ang Luntiang Notbuk na Sinam kay Bogart

Nagsimula ito ilang araw matapos namatay
Si Itay. Naatake sa puso at wala
Ako sa tabi niya kahit naisadula ko na iyon sa panaginip
Limang taon bago nangyari: kung sino'ng mga tao
Sa paligid, kung anong oras at kung saan.
Kaya ko sinimulang gamitin ang luntiang notbuk.

Isang lumang Katolikong diary itong notbuk
Kung saan ang mga araw ay gabay ng mga santong namatay.
Itinatala ko rito ang mga nabalitaang namatay at kung saan.
Mas importante sa akin ang bilang ng mga patay. Wala
Kung minsan, lalo na sa Asia, ang mga pangalan ng tao.
Mga bilang lang at paraan ng pag-iidlip ng panaginip.

Kung minsan sinusulat na mga hudyat o panaginip
Pero sa mga sikat lang iyon. Karamihan, ang laman ng notbuk
Ay parang talaan sa halalan. Ang mga tao
Ay kinukumpol ayon sa paano namatay.
Maliban sa mga sikat, ang mga pahina'y wala
Na'ng pangalan at mga bilang na lang at saan.

Sa isang buwan, makikinita mo sa mundo kung saan
Maraming natatamaan ng lintik, natatabunan at sa panaginip
Napupuruhan. Tatlo o apat ang bilang sa ibang bansa. Wala
Kang pag-asa kung iisa ka lang na masasama sa aking notbuk
Maliban kung kababayan kita o naiiba kung paano ka namatay.
Sa kamatayan, hindi sa buhay, nakikilala ang maraming tao.

Mas mabigat din ang kamatayan mo kung malaki kang tao.
Pero di iyon ang pakay ko, maging sino ka man o tagasaan,
Ang importante sa talaan ko ay kung paano ka namatay
At nang hindi na kita mapasyalan sa aking panaginip.
Nang nakadalawang taon na ang aking notbuk,
Doon nauso ang mga kaso sa atin ng mga nawawala

Maaari akong gumawa ng bagong kategorya para sa wala
Pero ang tinta'y hindi maibabakat tulad ng anino ng tao.
Wala namang purgatoryo itong aking notbuk.
Hindi na nga sila mahanap, itatala ko pa sa kung saan.
Walang beatipikasyon para sa nakaburol lang sa panaginip.
Hindi ka santo hanggang hindi nalaman kung paano ka namatay.

Para wala na akong utang sa Itay at manahimik na
Sa kung saan ang mga panaginip ng mga taong naghahanap,
Isinama ang notbuk bilang pabaon sa kanyang asong namatay.